

TRETTONDE SÖNDAGEN ”UNDER ÅRET”

ÅRGÅNG C

Första läsningen: **1 Kung 19:16b; 19-21** (*Elisha bröt upp och följde Elia som hans tjänare*)

Kläder är identitet. Dopdräkten betyder: ni har *iklätt er Kristus* (Gal 3:27). Elisha får på sig Elias profetmantel och tillstånd att ta avsked därhemma om han inte glömmer bort kallelsen (v. 20). Arbetsredskapen eldas upp, dragdjuren äts: FARVÄL till allt...

Andra läsningen: **Gal 5:1, 13-18** (*Ni är kallade till frihet*)

... och vilken *frihet* Elisha måste ha känt, liksom apostlarna, liksom Franciskus av Assisi: **nu lever jag bara för Gud!** Som att bara köra iväg på sommarlov, ut i det blå. Men den inre kursen ska alltid vara Guds vilja, annars tar de egoistiska begärens över. Det som skulle bli så bra fördärvas. Vi *biter och sliter i varandra* (v.15).

Evangelium: **Luk 9:51-62** (*Jesus vände sina steg mot Jerusalem. Jag skall följa dig vart du än går*)

Jesus fokuserar på Jerusalem som mål, med ett beslutsamt ansikte, *hårt som flinta* (Jes 50:7). Han vill in i en samarisk by (se tvärtom i Matt 10:5) men avvisas p.g.a. resans mål (samarierna avvisar judarnas tro att Jerusalem är en helig stad). ”Åskans söner” (v. 54, jfr Mark 3:17) gör skäl för öknamnet: de vill som profeten Elia dra ner eld från ovan (1 Kung 18:38).

Jesus drar vidare. Tre personer får en enastående chans som aldrig återkommer – *kallelsen till ett radikalt liv i Kristi efterföljd*. Den förste kallar s.a.s. sig själv, den andra kallas av Jesus och den tredje har viljan men inte *det odelade hjärtat* som är redo att bränna broarna bakom sig. *Rävarna* i v. 58 fick kyrkofäderna att tänka på *heretikerna* (liksom rävarna i Höga Visan 2:15): det finns djur som bara vill in i gården för att stjäla höns, de följer i allt sitt eget huvud. I Luk 13:32 hör vi hur Jesus kallar sin jordiska furste, Herodes Antipas, för en räv (efter att ha hört om hans mordplaner). De som har onda avsikter sover på mjuka kuddar i denna värld. Jesu väg är *omsorg och uppoffringar*. Han är hönan som vill samla sina kycklingar (Luk 13:34) – inte säker någonstans. Den andre mannen, den som Jesus själv kallar, vill först hem och begrava sin far – ”som Elia gjorde” står det i vissa handskriftversioner av v.59. Hade inte självaste profeten Elia tillåtit sin lärjunge Elisha detta (se första läsningen ovan)? Fariseerna sa att den tjänst man visade de döda (begravning) stod långt över förpliktande böner och studier av lagen. V. 60: i Jesu ögon är man andligt död om man föredrar en begravning framför att följa honom när chansen är där. Den tredje kandidaten vill bara hem och säga farväl. Han antas inte. En bonde som ser bakåt (v. 62) plöjer inte rakt. En klosternovis som letar upp gamla flammor på Facebook är inte seriös. En brudgum som i allt styrs av sina föräldrar är omogen.

MÅNDAGEN I 13 VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **Am 2:6-10, 13-16** (*De längtar efter att se stoft på de armas huvuden*)

Vi börjar nu läsa profeten Amos bok från mitten av 700-talet f.Kr. – den äldsta profetboken vi har. Amos var från sydriktet Juda. Gud skickade honom till Samaria, nordriktet Israels lyxiga huvudstad, för att predika omvändelse. V. 6-8 handlar dels om hur fattiga och utsatta luras, och dels om mäns deltagande i orgiastiska kulter av avgudarna Baal och Ashera (tempelprostitution).

Evangelium: **Matt 8:18-22** (*Följ mig*)

Den skriftlärde vill följa Jesus på fläcken efter att ha lyssnat till honom. Vet han vad han ber om? Rävar (v. 20) är jagade djur som aldrig är trygga för människornas hundar. Jesus lever under deras nivå, vill han säga, fri som en fågel men ständigt hemlös, eftersökt och jagad. Det finns inget romantiskt i att leva så. En verkligt hängiven lärjungekandidat accepterar det – däremot är nästa krav oerhört: att ett så allvarligt bud som fjärde Guds bud (om att vörda föräldrar) skulle åsidosättas genom att man ignorerar sin egen fars begravning! Begäran om tjänstledighet för detta (v. 21) var rimlig – tillät inte profeten Elia sin lärjunge Elisha något liknande (1 Kung 19:20-21)? Det var inte frågan om lång tid – judarnas begravningar gick snabbt. Att kalla de sörjande därhemma för *döda* (v. 22) var grovt (men kanske vet Jesu om att den snyftande familjen skulle tvinga lärjungen att inte återvända?). I Jesu radikala krets fick man satsa ALLT, inte blicka långtansfullt bakåt som Lots hustru, hon som stelnade till under flykten från undergångens stad (1 Mos 19:26; jfr Luk 9:62). Jesus resonerar kanske också utifrån buden om att en *präst* eller *nasir* inte fick gå till en död person (3 Mos 21:11; 4 Mos 6:6-7). Jesus ser i så fall sina närmaste män såsom avskilda, prästerliga, heliga (jfr 1 Pet 2:9). Det är som med krig: allt annat än kriget prioriteras ner. Men ska vi förakta begravningar? Kyrkan har tydligen velat hindra den idén genom att lägga *den sjunde kroppsliga barmhärtighetsgärningen* till de sex i Matt 25:31ff: *begrava de döda!* (se *Katolska kyrkans katekes*, nr 2447). Jesus bekräftar i övrigt också klart och tydligt Fjärde budets viktighet (se Matt 15:3-6).

Den som ser sig om när han har satt sin hand till plogen, han passar inte för Guds rike.
(Luk 9:62)

TISDAGEN I 13 VECKAN ”UNDER ÅRET”

Observera att följande läsningar enbart gäller för mässan under dagen. Kvällsmässan firas för högtiden imorgon (se nedan).

Första läsningen: **Am 3:1-8; 4:11-12** (*När Herren talar vem skulle då inte profetera?*)

En ödeläggelse har Gud låtit drabba Israel (v. 11). Profeten tänker nog på den stora jordbävningen (Amos 1:1) som vetenskapligt kan dateras till ca år 750 f.Kr. Vi i Sverige minns tsunamin i Stilla havet, julen 2004, som dödade många svenskar. Hur kunde det hända... Katastrofer är förvarningar, vill Amos säga: *Bered dig att möta din Gud!* (v. 12). V. 3-6 är retoriska frågor. Amos vill säga: *Ger Gud er katastrofer utan att ni förtjänar dem? NEJ! Se upp, värre saker är på väg! Ni har ju inte bättrat er!* Hårda ord, ja, men de blev sanna: trettio år senare utplånades nordriket Israel (se förra veckan, måndag).

Evangelium: **Matt 8:23-27** (*Han hutade åt vindarna och sjön, och det blev alldeles lugnt*)

VEM ÄR HAN? Inte bara spetälskan viker för Jesus, liksom förbliningsjukdomen, febern och demonerna – t.o.m. naturkrafterna lyder hans bud. Matteus vill nog att vi ska se *urkyrkan* i scenen med den lilla båten. Den var kanske mer förföljd än vi vet. I Jesu sällskap levde man under rävarnas nivå (se läsningen igår). Ibland fick man ta sig över sjön till avlägsna hedniska trakter (som här). Ja, varför? En annan förklaring än *flykt* är svår att se, Jesu rörelses ledningsgrupp tvingades gå under jorden då och då. Men Jesus är märkligt trygg mitt i alltihop. Likt en jagad räv lyckas han ändå hitta vila överallt, om det så är i en båt under en riskabel färd. Lärjungarna – vi – kan vara trygga i tron: om Jesus tillåter att det stormar kring kyrkan så är det aldrig för att låta henne gå under. Det sker för att vi ska få känna av hans styrka när han räddar. Inkarnationens mysterium avbildas här: Frälsaren är *sann Gud och sann människa* – han har stormen i sin hand (= är Gud) men behöver sova som vi (= är människa). Den som styr allt har blivit en av oss! Vilken tröst! Säg, vem är han? GUD är han.

Han som har gjort Sjustjärnorna och Orion, som förvandlar mörker till morgon och låter dagen mörkna till natt, som kallar på havets vatten och låter det strömma över jorden – Herren är hans namn. (Amos 5:8)

ONSDAGEN 29 juni

DE HELIGA APOSTLARNAS PETRUS OCH PAULUS, högtid

Denna dag är så viktig att det är en obligatorisk mässdag för alla katoliker, som på en söndag. I många länder är det en stor folkfest med musik och upptåg. Petrus och Paulus är kristendomens viktigaste pelare, på deras axlar vilar budskapet, nästan allt i Nya testamentet bygger på deras förkunnelse. De två väldiga basilikorna i Rom som är byggda över deras gravar besöks av oräkneliga pilgrimer året om. Petrus avbildas alltid med nycklar i handen. Jesus hade ju tillförsäkrad honom ”nycklarna till himmelriket” (Matt 16:19). Paulus avbildas med ett svärd, d.v.s. trons svärd, hans starka ord som klart och tydligt spred Jesu budskap till folkslag ut över jorden.

Kyrkohistorikern Eusebios från 300-talets början berättar om den vansinniga vågen av förföljelser på 60-talet under kejsaren Nero, som även drog med sig de heliga Petrus och Paulus:

På detta sätt drevs alltså Nero som Guds främste bekämpare till att mörda apostlarna. Det berättas att Paulus blev halshuggen och Petrus korsfäst i Rom på Neros tid. Petrus och Paulus namn som bevarats in i vår tid på gravplatserna i Rom bekräftar berättelsen. Det gör också en kyrkans man vid namn Gaius, som levde då Sefyrinus var biskop av Rom (d.v.s. åren 198-218)... Om de ställen där apostlarnas heliga stoft lades sade han: Jag kan visa apostlarnas segertecken (gravmonument). Om du går till Vatikanen eller Ostiavägen finner du segertecknen över dem som grundat denna kyrka.

(Eusebios, *Kyrkohistoria*, II:25, 5-7, Artos förlag).

Det gravmonument över Petrus som Gaius nämner byggdes ca år 165 och kan ses i utgrävningarna under högaltaret i *Peterskyrkan* i Rom. Sarkofagen (från 400-talet) med Paulus jordiska rester visas idag under högaltaret i *Pauluskyrkan utanför murarna* vid gamla Ostiavägen.

Hur beskriver man kortfattat dessa två giganter? Här ett försök:

Fiskaren Simon Petrus – kyrkans ”Klippa” (*Kefas* på arameiska) – var urkyrkans oomstridde ledare, insatt, som sagt, av Kristus själv med de oerhörda fullmakter som än idag hör till påvedömet och biskoparna i gemenskap kring påven (se Matt 16:18-19; jfr 18:18; Joh 21:15 ff;). Han var från början Jesu förtrogne och oskiljaktige ledsagare och vi möter honom överallt i Nya testamentet som apostlarnas huvud och talesman. Till honom och apostlarna kring honom skulle man vända sig om man ville vara säker på att ha rätt lära (Gal 1:18; 2:2). Petrus för ordet på pingstdagen (Apg 2:14). Med honom kunde kyrkan ta de stora stegen framåt (välkommandet av icke-judar Apg 8:14 f; kap. 10:1-11:18, ätandet av kött som Moses lag förbjöd, Apg 10:9-16; 11:5-10, undanröjandet av hinder för kyrkans utbredande bland hednafolken, Apg 15:7 ff). Tillsammans med Jakob (den äldre) och Johannes tillhörde Petrus den allra närmaste kretsen kring Jesus och får vara vittne till särskilda händelser som uppväckandet av den lilla flickan i Mark 5:37/Luk 8:51, förklaringen på berget (Mark 2:9 ff), Jesu ångest i Getsemane (Matt 26:37; Mark 14:33). Minnet av hans förnekelse av Jesus i översteprästens gård, och hans tårar över detta, har bevarats i evangelierna (se t.ex. Mark 14:66 ff). Det visar oss en mänsklig och mjuk sida av ”Klippan”, en tröst för alla som är medvetna om sina synder och brister. Den uppståndne Jesus valde att bekräfta Svikaren i sitt ämbete – Jesu tillit till Petrus var oförändrad (Joh 21:15-17).

Petrus valde att flytta till Rom och leda kyrkan från imperiets huvudstad. Det passar med hans universelle herdeansvar. Med hans ankomst fick romarkyrkan en särställning. Petrus liv och hans martyrium där bekräftas av fornkyrkans röster: Första Clemensbrevet 5-6 (se *De apostoliska fäderna* och Eusebios *Kyrkohistoria* II 14:6; 25:5 – båda böckerna är

utgivna på svenska av Artos förlag). Han reste dit på kejsaren Claudius tid, säger Eusebios, d.v.s. mellan år 41-54, och förde som "Guds härförare den dyrbara skatten, det andliga ljuset, från östern till västern". När skedde det? Efter hans "försvinnande" i Apg 12:17 (ca år 42) eller efter apostelkonciliet i Jerusalem (ca år 49; Apg kap. 15)? Att Petrusämbetet inte bara var avsett att försvinna med apostelns död utan skulle bestå tillsammans med kyrkans sändning "tills tidens slut" (Matt 28:18-20) är självklart. Jesus drar inte bort klippan under sin kyrka! Vad han bygger står fast (jfr Matt 7:24). Det märktes efter Petrus död i den romerska kyrkans anspråk på att leda hela kyrkan. Detta möttes inte av motsvarande anspråk från annat håll. Den broderliga men bestämda ton som Roms tredje biskop efter Petrus, Clemens, tillrättavisar korinthierna med (Första Clemensbrevet) vittnar om Petrus efterföljares auktoritet. Ignatios av Antiokia omtalar ca år 110 romarkyrkan som "den kyrka som presiderar över kärleksgemenskapen" (Ignatios brev till romarna, inledningsorden). Biskop Ireneus av Lyon skriver ca år 180 i sin bok *Mot heresierna* (III 3:2-3) att alla kyrkor måste överensstämna med den romerska kyrkan på grund av dess företräde, ty i den har alltid den apostoliska tron bevarats. De tidiga kyrkofädernas ord betyder inte att det särskilda Petrusämbetet som Jesus instiftade har utövats eller uppfattats precis som idag, men förankringen i Matt 16:18-19 och *den apostoliska successionen* kan följas från fornkyrkan tills nu (se *Katolska kyrkans katekes*, nr. 77; 553; 815; 833; 860-862; 880-885; 891-892; 1576).

Petrus martyrium (jfr Joh 21:18-19) beskrivs på ett rörande sätt i de apokryfiska *Petrusakterna* från 100-talet (avsnitt 35; se *Apokryfer till Nya testamentet*, Proprius förlag). När förföljelserna tog vid tipsades den åldrande aposteln av en kvinna vid namn Xantippa om faran och övertalades att lämna Rom:

(Petrus) lämnade ensam staden och sade: "Ingen av er skall gå med mig, utan jag skall gå ensam förklädd". Men när han gick ut ur stadsporten fick han se Herren komma in i Rom. Och när han såg honom sade han: "Herre, vart går du?" Och Herren sade till honom: "Jag går in i Rom för att bli korsfäst". Petrus sade till honom: "Herre, skall du korsfästas en gång till?" Han svarade honom: "Ja, Petrus, jag skall korsfästas en gång till". Då besinnade sig Petrus och såg Herren fara upp till himmelen. Och han återvände till Rom..."

"Herre, vart går du?" – *Quo vadis, Domine?* – är namnet på det kapell vid den antika Via Appia där Petrus möte med Herren (en dröm?) ska ha ägt rum. Petrus korsfästes med huvudet neråt (ett upp-och-nervänt kors) och det lär ha skett på den hästkapplöpningsbana som då låg under det som nu är platsen framför Peterskyrkan – i mitten, där nu den stora obelisk står: Vatikanen.

Om Paulus

Paulus har sett ganska vanlig ut där i trafiken, till fots bland beridna soldater, handelskaravaner och hästvagnar längs de romerska huvudvägarna. Kringvandrande judiska skriftlärda på starka ben, skäggiga, med sina få tillhörigheter på ryggen (verktyg,

sovmatta, skriftrullar) fanns det gott om: var tionde person i romarriket var jude – litet fler än muslimerna i dagens Sverige.

Hur såg Paulus – eller Saulus som han först kallades – ut? ”Liten till växten, flintskallig, med krumma ben, men med god hållning, sammanväxta ögonbryn, en något krokig näsa, full av nåd. Ibland såg han ut som en människa, ibland hade han en ängels ansikte” – om man ska tro de omstridda s.k. ”Paulusakterna” från 100-talet (se ”Paulus och Tekla” i ovan nämnda *Apokryferna till Nya testamentet*, Proprius förlag). Själv kallar han sig för ”detta ofullgångna foster” (1 Kor 15:8) – kanske ett öknamn som syftade på utseendet.

Paulus föräldrar var med stor sannolikhet *frigivna slavar*. Om en slavägare hade *romerskt medborgarskap* övergick detta nämligen automatiskt till hans slavar om de frigavs (Paulus föräldrar kan ha ägts av en soldat). Den lovande pojken skickades till studier i Jerusalem under en känd lärare, Gamaliel (Apg 22:3), sonson till den berömde Hillel; förmodligen densamme som i Apg 5:34. En karriär som fariseisk laglärare, kanske kringresande ”apostel” (= ombud med fullmakt) åt judiska Stora rådet, låg nära (Gamaliels egen son Simeon, som Paulus bör ha känt, blev senare ledare för fariseerna och stupade i judarnas uppror mot Rom 66-70). För sin försörjning lärde Paulus sig tältmakaryrket (gjorde tältdukar, sadlar, faltar, kanske kläder och hattar, mest av skinn och hår från getter). Såg han på när Jesus framträdde? Vi vet inte. Han var ogift, vilket var ovanligt (ung änkling? jfr 1 Kor 7:8). Saulus verkar tillhöra ”De frigivnas” synagoga i Jerusalem dit andra från hans land Kilikien brukade komma (Apg 6:9). Han uppnår stort inflytande och är pådrivande i domarna mot medlemmar av Jesus-”sekten” (Apg 8:3; 22:4-5; 26:10-11). Han hade en viktig roll vid stenandet av diakonen Stefanos (Apg kap 6-7) och bad att få polisiära fullmakter att arrestera kristna så långt borta som i Damaskus (Apg 9:1-2).

Paulus blev – enligt egna ord – ”en hädare och hänsynslös förföljare” (1 Tim 1:13; jfr Gal 1:13-14). Men inom varje fanatiker finns det en liten Tvivlare. Något inom karriärkometen satte stopp. Den unge skriftlärde från de frigivna slavarnas familj kan inte ha gillat att släpa män, kvinnor och barn i bojar ur sina hem och se dem dö under en hagelstorm av stenar. Mötet med Stefanos som likt Jesus ber för sina bödlar (!) har gjort intryck. Förr eller senare har frågorna hunnit ifatt honom: stämmer den bild av Jesus som odlas i översteprästens korridorer? Där finns det maktintriger och pengabegär, men hos kyrkans folk härskar from enkelhet och solidaritet. Vem är det sanna Israel? Paulus på väg till Damaskus var en mogen frukt som Gud bara behövde nudda vid för att den skulle trilla ner. Vid sitt fall kan han ha slagit bakhuvudet och blivit tillfälligt blind. Gud gav honom ett mörker i vilket han kunde börja urskilja Jesu milda röst (jfr 2 Kor 4:6). Framme i Damaskus tas han emot av Jesustroende som vågar lita på honom. Men den omtumlande händelsen måste smältas – mycket måste tänkas igenom (inte minst allt han lärt sig!). Paulus drar sig undan till ”Arabien”, kanske under ett par års tid, och återvänder sedan till Damaskus. Där är ”förrädaren” dock efterlyst och måste fly. Rymlingen firas om natten ner från stadsmuren i en korg, antagligen en stinkande fiskkorg (jfr 2 Kor 11:32-33; Apg 9:23) – en scen som alltid är med i barnbiblar. Han uppsöker Petrus i

Jerusalem (Gal 1:18) och är hos honom i två veckor. Kontakten förmedlades av Barnabas (Apg 9:27). Den var farlig för alla tre.

Den högt bildade fariseens avhopp var en stor prestigeförlust för Stora rådet i Jerusalem. För kyrkan var Paulus ett trumfkort som snart sattes i användning. Paulus kallas av vännen Barnabas till den blomstrande församlingen i Antiokia i Syrien (romarrikets tredje största stad, där folk nu kallar de Jesus-troende för "kristna"). Där blir han kateket. Längst bak i de flesta biblar finns en karta med "Aposteln Paulus tre resor". Den behövs när man följer aposteln längs sidorna i Apostlagärningarna. Med breven i andra handen kan man ofta läsa hans egen version av många av händelserna i Apostlagärningarna.

Fjorton år efter Paulus omvändelse (alltså ca år 49), läser vi om hur Paulus och Barnabas vägrar att lyda några kristna från Judeen som kräver att de nyss omvända hedningarna ska omskäras efter mosaiskt bruk. Det leder till *det första konciliet i Jerusalem*, där frågan om hedningarnas lagförpliktelser när de upptas i Gudsfolket ska prövas. I Galaterbrevet ger Paulus sin version av mötet (Gal kap. 2) som inte helt liknar Apostlagärningarnas (Apg kap. 15). Den högt bildade Paulus, med goda kontakter i höga romerska kretsar och ett skrämmande förflutet som kyrkoförföljare, kan ha varit svår att höra på för de pressade medlemmarna i urkyrkan. De har sin uppfattning klar: *Varför rör han upp sådan oro överallt? Vill han få oss alla dödade? Räcker det inte med dem han själv fick avrättade då han förföljde oss?* Petrus, Jakob och Johannes ger honom till slut handen, en darrande hand antagligen, som tecken på samhörighet (Gal 2:9).

Paulus förs – efter sin dramatiska och farofyllda karriär full av plågor, konflikter, ångest, nöd men även mirakel och framgångar – som resande ambassadör för evangeliet om Jesus Messias – som fånges till Rom ca år 60. Vad hände sedan? Roms tredje biskop efter Petrus, Clemens, skrev i sitt brev till korinthierna, som är från 90-talet, att Paulus "predikade i öster och väster och blev vida berömd för sin tro. Han lärde hela världen rättfärdighet, nådde västerns gräns och vittnade inför de mäktiga" (1 Clem 5:7, se *De apostoliska fäderna*, Artos förlag). Paulus nådde alltså Spanien, i enlighet med sina planer (Rom 15:24-28), "västerns gräns" (jfr Apg 1:8). **Första och Andra Timotheosbrevet** samt **Titusbrevet** tyder på att han därefter gjorde en sorts inspektionsrunda i sina första missionsfält i öst (= 1 Tim 1:3; Tit 1:5; 3:12). Alltså bör Paulus först ha frikänts av kejsaren Nero (det var precis innan Nero blev vansinnig). Det är också 300-talshistorikern Eusebios åsikt. Han nämner en ny rättegång där Paulus led martyrdöden och begravdes. Det lär ha skett genom halshuggning och platsen var som ovan nämnts vägen västerut mot Ostia, där den respektingivande, bedövande vackra basilikan till hans ära nu står.

Dagens läsningar ger oss *snapshots* – glimtar – av känslostarka och avgörande stunder i de två apostlarnas liv, fönster genom vilka vi skymtar vad helighet är: *närhet* till Jesus, *trohet* trots vår synd och våra brister, *lyhördhet* för Guds vilja.

Särskilda läsningar denna dag:

Vigiliemässan kvällen innan: Apg 3:1-10; Gal 1:11-20 samt Joh 21:15-19.

Mässan på dagen: Apg 12:1-11; 2 Tim 4:6-8, 17-18 samt Matt 16:13-19

Kyrkans bön denna dag:

Gud, i helig glädje fylld med vördnad firar vi apostlarna Petrus och Paulus högtid. Lär nu din kyrka att troget hålla fast vid deras undervisning, som förblir hennes grundval och fäste.

TORSDAGEN I 13 VECKAN "UNDER ÅRET"

Första läsningen: **Am 7:10-17** (*Profetera för mitt folk*)

I nordriket Israel fanns en helgedom åt Gud i Bet-El. Överprästen där står inte ut med Amos predikningar. Han inser att Amos kräver ändringar i både religion och samhällsekonomi och anmäler honom till kungen för omstörtande verksamhet och kupplaner. Amos försvarar ödmjukt sina predikningar: egentligen är han ingen profet, men Gud ville att han skulle gå till Israels folk och förkunna som han gör. Han har ingen annan legitimation än den att Gud har sagt att han skulle predika hans vilja. De hotfulla orden som Amos tar till i v. 17 vill utverka *omvändelse*. Så är det även när kyrkan ålägger bot eller straff. Det är för att få oss att ändra kurs.

Evangelium: **Matt 9:1-8** (*De prisade Gud, som hade gett sådan makt åt människorna*)

Hos Markus är denna händelse mer omständligt berättad (Mark 2:1-12). Matteus låter mot slutet ett av sina favoritteman skymta, *kyrkan*: det heter ju i v. 8 att Gud har gett *människor* (pluralis) fullmakt att förlåta synder (*botens sakrament*, jfr Joh 20:23, se övriga fullmakter i Matt 10:8; 16:19; 18:18; 28:19-20). Tanken att en människa kan förlåta synder är helt främmande för de skriftlärda. Varje synd innebär ju ett kränkande av Gud, alltså kan bara Gud förlåta, tänker de. De har mer rätt än de vet om: Jesus ÄR Gud som förlåter, men den förklaringen kan de inte rymma. När Jesus bevisar den makt Gud har gett honom genom att bota den förlamade mannen blir alla förskräckta. Folket börjar jubla, de skriftlärda däremot stelnar till, vi får ingen reaktion från deras sida. Mannen som bars dit står där som nyskapad: utan synd och på egna ben, botad i själ och kropp. Vad han måste ha känt!

Markus och Lukas har i sina versioner en underhållande detalj: den lame kunde först inte bäras in för allt folket, vännerna fick bryta sig in genom taket (Mark 2:3 f; Luk 5:18). För dem handlar berättelsen också om hur entusiastiska människorna var i Galileen. Matteus tema här är enbart *rätten att ge absolution*. Det övriga skalas bort.

Han fyller mitt liv med allt gott, och jag blir ung på nytt som en örn. (Ps 103:5).

FREDAGEN I 13 VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **Am 8:4-6, 9-12** (*Jag skall sända en hunger efter att höra Herrens ord*)

Sekulariseringens förödande effekter beskrivs här, redan på 700-talet f.Kr! Kyrkoårets heliga dagar är bara ”röda dagar”, säger man – affärerna vill hålla öppet för att tjäna mer. Och varför inte kamouflera varornas innehåll med missvisande inpackningar så att de ser bättre ut? Varför inte höja priset när efterfrågan är stor? Varför inte sänka lönerna om efterfrågan på jobb är stor? (jfr *Katolska kyrkans katekes*, nr 2409). Men rätt som de raa kapitalisterna skålar och skrålar slår Herren till. Hjärtinfarkten. Börskraschen. Cancern. Skilmässan. V. 11-12: förvirrade och rädda vandrar de runt och runt i den gråa askan efter illusionernas brand. En gång fanns det en mening. ”Kan vi inte... hur gör man om man vill be en bön? Har någon en bibel eller nåt? Inte? Jaha. Nej, det var inget...”

Evangelium: **Matt 9:9-13** (*Barmhärtighet vill jag se och inte offer*)

Tullindrivaren *Matteus*, som fornkyrkan tillskriver detta evangelium, kallas i parallellversionerna Markus och Lukas (Mark 2:14; Luk 5:27) för *Levi*. Det var inte ovanligt med två namn i dåtiden (som Paulus och Saulus). Han kallas att bli lärjunge och senare apostel. Varför väljer Jesus en så hatad person? Tullindrivarna tjänade Roms intressen och pressade sina landsmän på pengar. De var – precis som prostituerade – inte välkomna i synagogorna (jfr Luk 19:1-10; Matt 21:31f). Fariseerna ser att Jesus nu äter i ett sådant sällskap. De blir så förargade att de inte ens kan se Jesus i ansiktet utan vänder sig med sin fråga till lärjungarna: **VARFÖR GÖR HAN SÅ?** Jesus, som ju är där, lägger sig i och presenterar sig som *själarnas läkare*. Citatet i v. 13 från Hos 6:6 (jfr Matt 12:7; 23:23) förklarar Jesu måltidsgemenskap med syndare: de är Guds älskade men sjuka barn. Av samma skäl är vi syndare i dag bjudna till hans måltid som är **eukaristin**. Vi går inte till mässan för att vi är bättre än andra människor utan just för att vi inte är det! I kön fram till kommunionen går *patienter som söker sig till sin läkare*. Stegen är inte alltid lätta. Här krävs ödmjukhet, insikt om sin synd och en tillit som den Matteus hade.

Förslag till fredagsoffer: I dag vill jag vara vänlig mot någon som ingen bryr sig om.

LÖRDAGEN I 13 VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **Am 9:11-15** (*Jag skall plantera mitt folk i deras eget land*)

Under nästan 200 år har Guds folk nu varit splittrade i nordriket Israel och sydriket Juda. Men såren ska helas! (v. 11-12). Det återförenade riket ska flöda av mjölk och honung (= bli som det lättodlade, bördiga Skåne). Överflödet i v. 15 kan dock aldrig förverkligas här på jorden. Amos ser mer än det jordiska, utlovade landet: **himlen**.

Evangelium: **Matt 9:14-17** (*Bröllopsgästerna kan inte sörja så länge brudgummen är hos dem*)

Att fasta är att uttrycka sorg eller göra bot. Jesu närvaro var *fest*. Det var en *glad nyhet* (evangelium) han kom med och då fanns det inte plats för sorg. En bröllopskortege och ett begravningsfölje är två olika verkligheter. Jesus kallar sig för *Brudgummen* – det är lika provocerande som när han förlåter synder i Guds namn. I den rabbiniska utläggningen av kärlekspoesin i *Höga Visan* är brudgummen Gud själv som älskar sitt folk (samma tanke hos profeterna, Hos kap.2-3; Jes 54:5; 62:5; Jer 2:2). Ingen kung har gjort anspråk på en sådan roll, inte ens Messias skulle göra det.

Att Jesus kan vara *sann Gud och sann människa* på en gång kräver ett helt nytt sätt att tänka – detta menar Jesus med liknelsen om gammalt och nytt som inte passar ihop (v. 16-17). Gud är inte underkastad våra föreställningar om hur Messias ska vara – han kan välja att bli det själv, genom sitt Ords, sin Sons människoblivande. Gud måste inte leva upp till våra förväntningar. Att kapitulera inför *det* är den nya utgångspunkten: om kritikerna skulle släppa fördomarna och försöka anta att Jesus har rätt, då skulle de se vart det leder. Apostlarna gjorde så och blev inte besvikna.

Matteus visar i slutet av v. 17 att Jesu inte vill förkasta det gamla. Det ska *bevaras*, hör vi. Det gamla är bra och motsägs inte av det nya utan uppfylls av det och ryms i det (jfr Matt 13:52). Matteus citerar i Bergspredikan Jesu väldigt positiva ord om Moselagens bestående värde (Matt 5:17-19). Den helige Augustinus sade: ”Nya testamentet ligger dolt i det gamla, och Gamla testamentet avslöjas i det nya”.

Varje skrifflärd som har blivit himmelrikets lärjunge är alltså som en välbärgad man som ur sitt förråd kan ta fram både nytt och gammalt. (Matt 13:52)
